

Fra 6 pct. til 27 pct. af en ungdomsårgang

Udfordringen i forhold til match mellem uddannelsessystemets øgede produktion og arbejdsmarkedets behov beskrives, og der redegøres for en række af indsatserne i forhold til øget match herunder den ledighedsbaserede dimensioneringsmodel.

JENS STORM*

Cand. scient. pol. og master
i anvendt statistik
Uddannelses- og Forskningsministeriet
Email: jst@ufm.dk

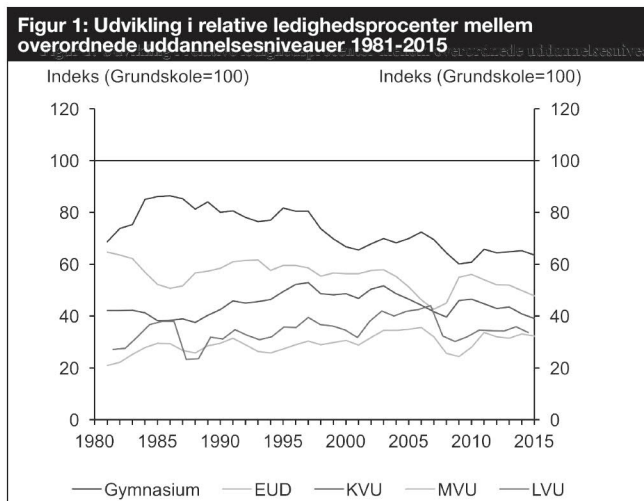

KAREN LISBETH SEJRUP VAN DEURS*

Cand. scient. oecon.
Uddannelses- og Forskningsministeriet
Email: kvi@ufm.dk

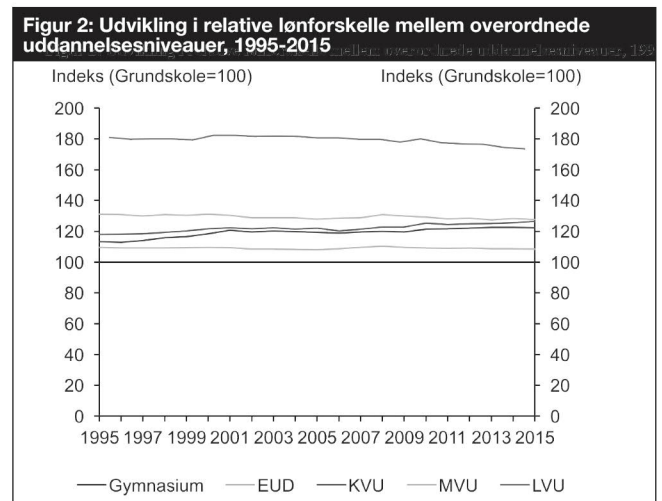
Der er kommet markant flere med en lang videregående uddannelse gennem de seneste årtier. Af 9. klasse-årgangen i 2015 forventedes 27 pct. at gennemføre en lang videregående uddannelse. I 1980 var det kun 6 pct.¹ (Undervisningsministeriet, 2001, s. 41). Der vil de kommende år komme flere og flere på arbejdsmarkedet med en lang videregående uddannelse i takt med, at de ældre årgange med en mindre andel med en lang videregående uddannelse erstattes af yngre årgange med en højere andel med en lang videregående uddannelse. Udvalget for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelser (fremover kaldt "kvalitetsudvalget") fremskrev, at der ville komme 190.000 flere med en lang videregående uddannelse i 2030 (Kvalitetsudvalget, 2014, s. 33).

Disse ændringer har medført en debat om, hvorvidt vi overuddanner. I debatten bliver der ofte lagt vægt på om uddannelserne giver de studerende kompetencer, som kan bruges på arbejdsmarkedet, og hvorvidt der kan ses frem til mange arbejdsløse akademikere. Debatten er ikke ny. Den var der f.eks. også i 70'erne. I 60'erne og 70'erne blev optaget øget markant, og også dengang var man bekymret for mange arbejdsløse akademikere (Johannesen 2017, s.2).

Anm: Figuren viser den gennemsnitlige ledighedsprocent i RAS statistikken blandt de 30-60-årige, og er opgjort relativt til tallet for personer med grundskole som højest fuldførte uddannelse.

Kilde: Finansministeriet, 2016, s. 19, sidenhen opdateret af Finansministeriet.

Anm: Figuren viser den årlige lømindkomst før skat (opgjort excl. arbejdsgiver administreret pensionsbidrag) for lønmodtagere, og er opgjort relativt til tallet for personer med grundskole som højest fuldførte uddannelse. Kilde: Finansministeriet, 2016, s. 19, sidenhen opdateret af Finansministeriet.

*) Forfatterne er begge ansat i Uddannelses- og Forskningsministeriet. Holdninger og synspunkter udtrykt i artiklen står dog alene for forfatterens regning. Forfatterne vil gerne takke Kurt Johannesen for input i processen.

NOTE 1 Profilmodellen, Undervisningsministeriet. Andel af 9.klasse-årgangen, som forventes at fuldføre en lang videregående uddannelse inden 25 år efter 9. klasse.

Et øget uddannelsesniveau øger BNP

Overordnet set har de relative ledigheder og relative lønninger mellem højtuddannet arbejdskraft og ufaglært arbejdskraft været konstant over tid, hvilket er et tegn på, at arbejdsmarkedet i Danmark har tilpasset sig den større mængde højtuddannet arbejdskraft (Finansministeriet, 2016, s 18-19), jf. figur 1 og 2.

Finansministeriet har lavet analyser, der peger på, at produktiviteten stiger med uddannelsesniveauet. Konkret finder de, at personer med en lang videregående uddannelse i gennemsnit har en produktivitet, der er 16 pct. højere end personer med en kort eller mellemlang videregående uddannelse. Udover en positiv effekt på produktiviteten, har et øget uddannelsesniveau også en positiv effekt på beskæftigelsen.

Effekten af et øget uddannelsesniveau på produktiviteten og på beskæftigelsen må dog forventes at blive mindre pga. faldende marginalafkast af uddannelse. Finansministeriets beregninger peger på, at omkring 2/3 af de observerede forskelle i produktiviteten skyldes effekten af uddannelsen i sig selv, og at mellem 25 og 50 pct. af forskellen i erhvervsdeltagelsen skyldes uddannelsen.

Finansministeriet har med bl.a. disse antagelser beregnet, at BNP vil stige med 6,9 pct. frem mod 2050 i forhold til 2012 som følge af stigningen i befolkningens uddannelsesniveau (Finansministeriet, 2016, s. 17). Selvom de lange videregående uddannelser står for en stor del af stigningen, forventes der også stigninger på de andre videregående uddannelser, så det er ikke den isolerede effekt af stigningen på de lange videregående uddannelser.

Flere skal finde beskæftigelse i den private sektor

Stigningen i antallet med en lang videregående uddannelse i de kommende år skal primært finde beskæftigelse i den private sektor, da beskæftigelsen i den offentlige sektor ikke forventes at stige så meget. Af de 190.000 ekstra på arbejdsmarkedet med en lang videregående uddannelse, skal ca. 160.000 finde beskæftigelse i den private sektor (Kvalitetsudvalget, 2014, s 33).

Da omtrent halvdelen af personer med en lang videregående uddannelse på nuværende tidspunkt har beskæftigelse i den private sektor, skal denne andel derfor ændres markant over de kommende år. I følge Kvalitetsudvalgets fremskrivninger forventes det, at der hvert år skal skabes beskæftigelse til omkring 9.000 flere med en lang videregående uddannelse i den private sektor. I perioden 2002-2012 blev der årligt skabt omkring 5.000 job til personer med en lang videregående uddannelse i den private sektor (Kvalitetsudvalget, 2014, s 33). Finansministeriets beregning af effekten af det øgede uddannelsesniveau forudsætter, at efterspørgslen efter arbejdskraft med en videregående uddannelse til den private sektor stiger, således at de relative lønninger holdes konstant.

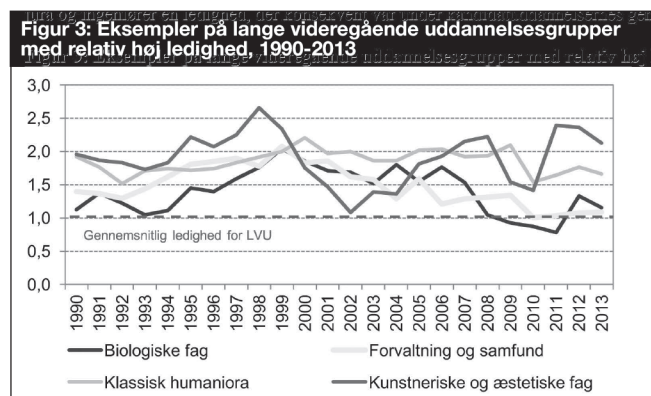
Når der kommer en stor stigning i antallet med en videregående uddannelse, og når der derudover skal ske en markant stigning i andelen af de færdiguddannede, som finder beskæftigelse i den private sektor, giver det anledning til at tænke over,

om fordelingen på de forskellige videregående uddannelser skal være anderledes end de er i dag.

Forskelle i ledighed og løn mellem kandidatuddannelserne

Der er forskel på, hvordan de færdiguddannede fra de forskellige kandidatuddannelser klarer sig, når man kigger på efterfølgende ledighed og løn. Da der er rigtig mange kandidatuddannelser, og mange af dem er små, lagde Kvalitetsudvalget de mange kandidatuddannelser ind i nogle grupper, som er mindre end de hovedområder, som kandidatuddannelser oftest deles ind i, og som er kendetegnet ved en faglig fællesreference (Kvalitetsudvalget, 2014, s 21-22).

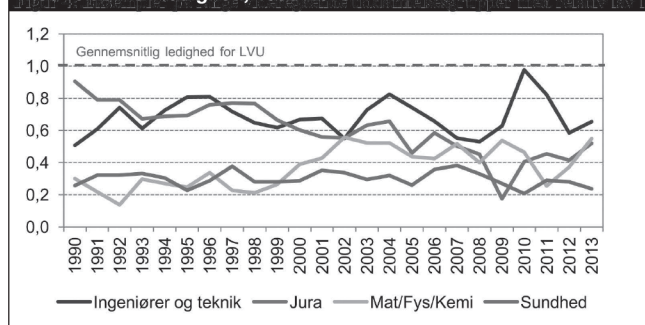
Kvalitetsudvalget viste, at mange af de humanistiske grupper havde en ledighed, der konsekvent over en længere årrække var over kandidatuddannelsernes gennemsnit, men også grupper som f.eks. de biologiske fag og forvaltning og samfund havde høje ledigheder. Samtidig havde grupper som sundhed, mat/fys/kemi, jura og ingeniører en ledighed, der konsekvent var under kandidatuddannelsernes gennemsnit.

Anm: Værdien 1 svarer til den gennemsnitlige ledighed for personer med en lang videregående uddannelse. En relativ ledighed på 0,5 betyder således, at personer fra den pågældende uddannelsesgruppe har halvt så høj ledighed som gennemsnittet, mens en værdi på 2 betyder dobbelt så høj ledighed som gennemsnittet i et givent år. Bemærk, at figuren ikke viser alle grupper, der har haft relativ ledighed over gennemsnittet i perioden. Figuren er vist for personer, som primo året har været dimittender i 5-15 år med den pågældende uddannelse som deres højeste fuldførte uddannelse. Personer indgår i opgørelsen med højest fuldførte uddannelse.

Kilde: Styrelsen for Videregående Uddannelser med afsæt i Danmarks Statistik på vegne af Kvalitetsudvalget samt egne beregninger

Figur 4: Eksempler på lange videregående uddannelsesgrupper med relativ lav ledighed, 1990-2013

Anm: Værdien 1 svarer til den gennemsnitlige ledighed for personer med en lang videregående uddannelse, som har været dimitteret i 5-15 år. For øvrige noter henvises til figur 3.

Kilde: Styrelsen for Videregående Uddannelser med afsæt i Danmarks Statistik på vegne af Kvalitetsudvalget samt egne beregninger.

Det er ikke kun på ledighed, der er en forskel mellem de forskellige kandidatuddannelser. Den overordnede tendens er, at grupper, der har en relativt høj ledighed, typisk også har relativ lav lønindkomst (Kvalitetsudvalget, 2014, s. 28).

Som bl.a. produktivitetskommissionen argumenterer for, er der en tæt sammenhæng mellem hvor meget, en person tjener på arbejdsmarkedet og personens produktivitet. Man skal dog være varsomt med at tolke lønnen på det offentlige arbejdsmarked som et udtryk for de forskellige uddannelser/uddannelsesgruppers produktivitet. Da der er flere uddannelser, som primært uddanner til det offentlige arbejdsmarked, skal man være varsomt med at bruge lønnen som eneste indikator på arbejdsmarkedets performance (Produktivtetskommissionen, 2013, s. 39).

Produktivtetskommissionen finder, at der er stor forskel på lønpræmien mellem hovedområderne, og der ikke er en direkte sammenhæng mellem uddannelseslængde og lønpræmie (Produktivtetskommissionen, 2013, s. 39).

At en uddannelse har højere ledighed og en lavere løn end andre uddannelser ses som en indikator på, at enten udbuddet af personer med den uddannelse er for stort, kvaliteten af den pågældende uddannelse ikke er god, eller at der er en selektion i, hvem der vælger de forskellige uddannelser. Produktivitetskommissionen har lavet analyser, hvor de forsøger at korrigere for selektion, og der er stadig en forskel mellem de forskellige uddannelser. Forskellene i de forskellige kandidatuddannelsers performance på arbejdsmarkedet ser altså ikke ud til kun at dreje sig om hvilken type studerende, der vælger de forskellige uddannelser (Produktivtetskommissionen, 2013, s. 53-54).

Der er dermed fortsat et potentiale for at øge velstandsgvinsterne, hvis uddannelsessammensætningen ændres, så flere tager uddannelser med et højt afkast. Finansministeriets analyser peger på, at hvis man flytter en tredjedel af optaget fra

de uddannelser, der har de laveste produktivtetsgevinster til de uddannelser med middel produktivtetsgevinster, vil velstanden øges med 4 mia. kr. frem mod 2050. En tilsvarende beregning af effekten af den øgede brug af dimensionering, som Finansministeriet også lavede, giver også 4 mia. kr. frem mod 2050 (Finansministeriet 2016, s. 43).

Hvad er gjort for at sikre matchet?

Der er over tid taget en række tiltag fra lovgivers side for at understøtte et godt match mellem dem, der uddannes, og dem, der efterspørges. Kerneudfordringen er, at det er uhyre vanskeligt at beskrive, hvilke kompetencer, der bliver brugt for i fremtiden med så stor præcision, at det kan være et meningsfyldt styringsredskab.

Derfor har staten primært brugt udbuds- og efterspørgselsfremskrivninger som grundlag for styringsmæssige beslutninger i forhold til de mest offentlige sektorer rettede uddannelser f.eks. læger, sygeplejesker, folkeskolelærere, pædagoger, plejepersonale. Årsagen har været, at efterspørgslen i den offentlige sektor primært er bestemt ud fra en politisk beslutning om hvilket serviceniveau, man ønsker at levere og demografisk træk (dvs. hvordan antallet af børn og ældre udvikler sig). Disse uddannelser er også kendetegnet ved, at de i højere grad end andre videregående uddannelser er rettet mod bestemte professioner.

Udfordringerne med at estimere en efterspørgsel er vanskeligere på det detaljerede niveau (enkeltuddannelser) fremfor på et mere overordnet niveau som videnskabelige hovedområder (f.eks. teknisk videnskab). Det skyldes, at der eksisterer en betydelig substituerbarhed mellem kandidater med forskellige uddannelser.

De eksisterende regelsæt understøtter på en række områder et godt match mellem uddannelsessystemets produktion og arbejdsmarkedets efterspørgsel:

- I universitetslovens § 4 fastslås det, at ministeren kan fastsætte maksimumsrammer for tilgangen til universitetets uddannelse. I kandidatadgangsbekendtgørelsens § 9 fastslås, at universitetet selv fastsætter optagelseskapaleten på uddannelser, hvor ministeren ikke har reguleret optagets størrelse. Men det fastslås også, at optagelseskapaleten skal fastsættes under hensyntagen til muligheden for at give en forsvarlig forskningsbaseret undervisning med kvalificerede undervisere og tilstrækkelig bygningskapalet, samt at universitetet skal tage højde for, at optagelsestallet er i overensstemmelse med samfundets behov for uddannelse inden for det pågældende fagområde.
- I universitetslovens § 13a fremgår det, at universitetet skal nedsætte et eller flere aftagerpaneler, og at universitetet skal sikre dialog mellem aftagerpanelet og universitetet om uddannelsernes kvalitet og relevans for samfundet. Universitetet skal inddrage aftagerpanelet ved udvikling af nye og eksisterende uddannelser, samt ved udvikling af nye undervisnings- og prøveformer

- Matchet mellem uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet er også en del af akkrediteringsarbejdet. Således er det et af de centrale forhold i forbindelse med institutionsakkrediteringen, at institutionen har en formelt vedtaget kvalitets-sikringspolitik og strategi og praksis for løbende sikring og udvikling af uddannelsernes og de enkelte udbuds kvalitet og relevans, f.eks. via løbende indsamling, analyse og anvendelse af relevante informationer om fx beskæftigelse.
- Det er også sådan at Det rådgivende udvalg for vurdering af udbud af videregående uddannelser (RUVU) skal vurdere relevansen af nye uddannelser og nye udbud af eksisterende uddannelser i forbindelse med prækvalifikation. Konkret skal udvalget forholde sig til, om en ny uddannelse eller et nyt udbud er hensigtsmæssigt set i et samfundsøkonomisk og uddannelsespolitisk perspektiv.
- I vækstaften fra 2014 blev bl.a. en gennemsigthedsplan for de videregående uddannelser vedtaget. Dette medførte etableringen af værktøjet www.uddannelseszoom.dk, der fra 2015 har præsenteret en række oplysninger om de enkelte videregående uddannelser. Det drejer sig bl.a. om ledigheden for dimittender og etablerede i arbejdsstyrken, løn for de to grupper, og beskæftigelsen opdelt på brancher. Fra 2016 er der udvidet med en række data om de studerendes vurdering af uddannelsernes kvalitet, og dimittenders vurdering af uddannelsernes relevans. Uddannelseszoom er integreret med www.uddannelsesguiden.dk, så ansøgere også let kan tilgå de øvrige værktøjer og oplysninger om de videregående uddannelser, der er tilgængelige her.

Til trods for disse tiltag er der jvf. afsnittet om ”hvorfors er det et problem med match” stadig en udfordring med matchet på nogle lange videregående uddannelser. De potentielle forklaringer er flere, de går fra uhensigtsmæssige incitamenter i bevilningssystemet til, at de danske unge i mindre grad end unge i andre lande tillægger den forventede fremadrettede beskæftigelsessituation vægt i forhold til uddannelsesvalget, se f.eks. produktivitetskommissionen (Produktivtetskommissionen, 2013, s.15). I forhold til både institutionernes mulighed for at planlægge ud fra viden om arbejdsmarkedssituationen, og de kommende studerendes mulighed for at inddrage arbejdsmarkedssituationen i uddannelsesvalget skal det dog fremhæves, at tilgængeligheden af informationer herom er øget betydeligt de seneste år.

Ledighedsbaseret dimensioneringsmodel

I vækstplan 2014 blev en ”Øget brug af dimensionering på videregående uddannelser, hvor dimittenderne har svært ved at finde relevant beskæftigelse” aftalt. Resultatet af denne aftale blev den ledighedsbaserede dimensioneringsmodel, som SR regeringen indførte i efteråret 2014 med virkning fra og med optaget 2015. Den ledighedsbaserede dimensioneringsmodel inkluderer alle videregående uddannelser under Uddannelses- og Forskningsministeriets ressort.

Selvom debatten om modellen i efteråret 2014 viste, at en generel dimensionering af uddannelser med dimittendledighedsproblemer på ingen måde var ukontroversiel, så er dimensionering både noget, der har været intensivt anvendt tidligere i Danmark, og noget der anvendes i en række andre lande. I 1977 indførte man i Danmark en generel adgangsregulering, så optaget faldt fra over 12.000 til ca.9.000 på de lange videregående uddannelser, og samtidig lempede man adgangsreguleringen på ingeniørstudierne. Særligt den såkaldte perspektivplanlægning dannede grundlag for adgangsreguleringen. Der var også en skævvridning af optaget, fordi de gamle universiteter havde fri adgang, hvorimod de såkaldte højere læreanstalter (f.eks. det der nu er Danmarks Tekniske Universitet) havde adgangsregulering. Reguleringen blev lempet op igennem 80’erne, bl.a. for at mindske ungdomsarbejdsløsheden.

Der er ikke mange andre lande, der som Danmark har et system, hvor institutionerne i høj grad selv bestemmer, hvor mange studerende, de vil optage på de forskellige uddannelser, og hvor institutionerne automatisk får flere penge fra staten, når de optager flere studerende. I f.eks. Finland indgår staten resultatkontrakter med institutionerne om hvor mange studerende, de skal uddanne. Til brug for dette laves et uddannelses-fremsyn, som bl.a. bruger ekspert-vurderinger om udviklingen i efterspørgslen efter forskellige kompetencer (Kvalitetsudvalget, s. 39).

Den ledighedsbaserede dimensioneringsmodel fastsætter et loft over optaget på uddannelsesgrupper²/uddannelser, hvorfra dimittenderne historisk har haft en systematisk og markant overledighed målt i forhold til de øvrige dimittender fra de videregående uddannelser.

Overledigheden vurderes med udgangspunkt i en 10-årig tids-serie for at sikre, at vurderingen af overledighed ikke i urimeligt omfang henføres til ledighedssituationen i enkeltår eller på et bestemt tidspunkt i konjunkturcyklussen. Der er overledighed i et år, hvis ledigheden er mindst 2 pct. point. over den samlede ledighed for nyuddannede fra de videregående uddannelser. Der er systematisk overledighed, hvis der er overledighed i mindst 70 procent af ledighedsobservationerne.

For uddannelsesgrupper/enkeltuddannelser med systematisk overledighed fastlægges et optagelsesloft med udgangspunkt i den gennemsnitlige tilgang de seneste fem år.

Minimumskriteriet for at indgå i modelberegningen er, at der findes tre års ledighedsdata (systematisk overledighed er her overledighed i alle tre år). Nye uddannelser inddrages derfor først i modellen, når der findes tre års ledighedsdata. Der beregnes alene ledighedsdata på populationer med 10 eller flere dimittender.

NOTE 2 De 58 uddannelsesgrupper, som blev etableret af Udvalg for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelser er anvendt i beregningerne. Grupperne samler uddannelser, der er nært beslægtede og retter sig mod samme arbejdsmarked

Tabel 1. Sammenhæng mellem overledighed og optagelsesloftet

Overledighed - det antal pct. point, som uddannelsesgruppen/uddannelsens ledighed er højere end gennemsnittet for dimittendledighed for alle videregående uddannelser	Optagelsesloft (ift. gns. af sidste 5 år)
2-4,9 pct. point	90 pct.
5-7,5 pct. point	80 pct.
over 7,5 pct. point	70 pct.

Dimensioneringens omfang afhænger af overledighedens størrelse, jf. tabel 1.

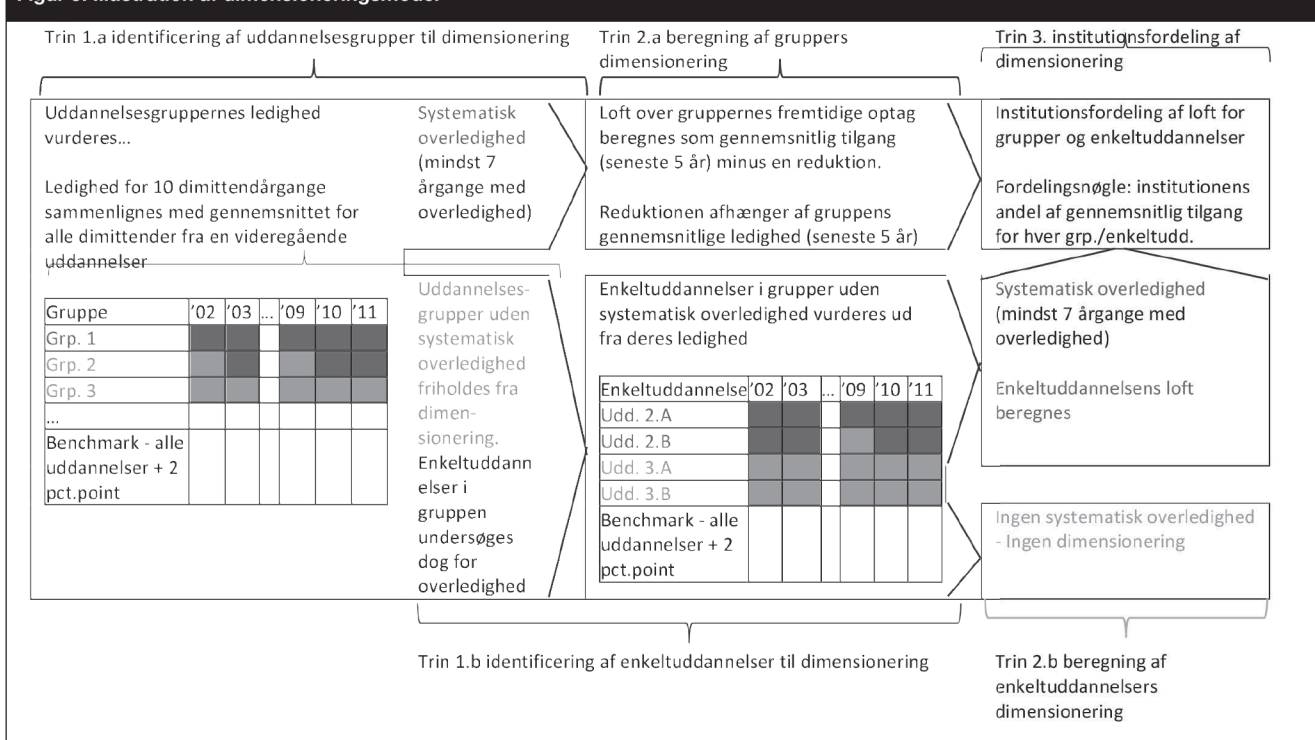
Er der en eller flere uddannelser med systematisk lav ledighed i en dimensioneret uddannelsesgruppe, friholdes disse fra dimensionering. Enkeltuddannelser, der er placeret i en uddannelsesgruppe, der ikke har systematisk overledighed, dimensioneres, hvis den enkelte uddannelse opfylder kriterierne for systematisk overledighed.

På professionshøjskoler og erhvervsakademier sker dimensioneringen på indgangen til professionsbachelor- eller erhvervsakademiuddannelserne. På universiteterne tager dimensioneringen udgangspunkt i kandidatniveauet.

Uddannelsesgrupper/uddannelser, der er udtaget til dimensionering, får fastlagt et optagelsesloft, der indføres over fire år. For kandidatuddannelser indføres optagelsesloftet dog over seks år, således at reduktionen i optaget af de modsvarende akademiske bacheloruddannelser først indføres over fire år og kandidatuddannelsens optag reduceres gradvist i år 4, 5 og 6.

Modellen køres hvert år med henblik på at afgøre, om de nye ledighedsdata betyder, at flere uddannelsesgrupper/uddannelser skal dimensioneres, f.eks. nye uddannelser der inddrages i beregningerne for første gang. De ovenfor beskrevne dele af modellen er illustreret i figuren nedenfor

Opsummerende definerer den ledighedsbaserede dimensioneringsmodel, at der er et matchproblem på en uddannelse, hvis den har systematisk overledighed blandt dimittenderne, mere konkret overledighed blandt mindst 70 procent af de dimittendårsgange, der indgår i modelberegningen (mindst tre dimittendårsgange og højst ti).

Figur 5: Illustration af dimensioneringsmodel

Modellens datagrundlag er dels de videregående uddannelsesinstitutioners indberetninger af tilgang og dimittender til Danmarks Statistik, dels ledighedsdata (bruttoledighed) også fra Danmarks Statistik. Modellens datagrundlag er offentliggjort på www.ufm.dk, hvor opdateringer af datagrundlaget også offentliggøres.

Med udgangspunkt i det ovenfor beskrevne modelresultat fastlægger institutionerne den konkrete udmøntning af dimensioneringen på enkeltuddannelser. Denne udmøntning godkendes herefter i ministeriet. I fastlæggelsen af udmøntningen har institutionerne en række frihedsgrader:

- Fordelingen af dimensioneringen kan ske på tværs af de identificerede uddannelsesgrupper/enkeltuddannelser. Der er derfor mulighed for at flytte reduktionen fra en dimensioneret gruppe eller enkeltuddannelse til en anden.

Effekten af dimensionering

Da den øgede brug af dimensionering blev indført, blev det fra politisk hold fremhævet, at formålet ikke var at reducere det samlede optag på de videregående uddannelser, men at flytte optaget fra nogle uddannelser til andre. Derfor er det interessant, om dimensioneringsmodellen samlet set har betydet et reduceret optag på de videregående uddannelser, eller det er lykkedes at få de ansøgere, der ikke længere kan optages på de dimensionerede uddannelser, til at søge optagelse på andre ikke dimensionerede uddannelser.

Dette forhold kan delvist belyses ved at se på den samlede tilgang til de videregående uddannelser. Det sker i figuren nedenfor. Når belysningen kun er delvis skyldes det, at vi ikke har viden motivationen bag den enkelte ansøgers studievalg, og hvorvidt dimensioneringen har påvirket denne motivation, ligesom hvor mange, der får en adgangsgivende eksamen og

Tabel 2. Udmeldte reduktionskrav for tilgangen til uddannelser med systematisk overledighed som del af den ledighedsbaserede dimensioneringsmodel (fuldt indfaset)

	2014	2015	2016
Erhvervsakademier	701	0	478
Professionshøjskoler	509	0	217
Universiteter – Kandidatuddannelser	2.250	60	81
Samlet reduktion som følge af dimensioneringen	3.460	60	776
Universiteter - Modsvarende bachelorreduktion*	2.972	52	0

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet

Anm.: Reduktionerne af tilgangen indføres over 4 år, for kandidatreduktioner gælder dog, at optaget skal holdes stabilt i 4 år, mens bachelorreduktionerne får effekt, hvorefter reduktionen indføres over 3 år.

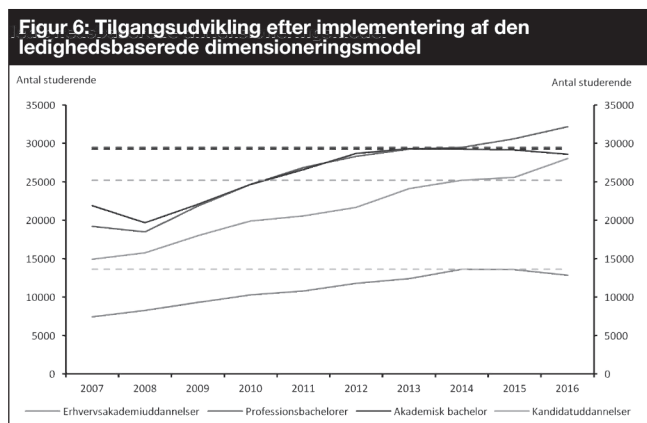
- Der er mulighed for omfordeling af op til 15 pct. af dimensioneringen til uddannelser, der ikke er udtaget til dimensionering, hvis det konkret kan begrundes og direkte understøtter målet om ikke at uddanne til arbejdsløshed

Hvis ledighedssituationen vender på en eller flere af de dimensionerede uddannelser, er der mulighed for at reducere eller ophæve dimensioneringen. Det er indtil nu alene sket i forhold til laboranter.

De udmeldte reduktionskrav de første tre år med den ledighedsbaserede dimensioneringsmodel fremgår af tabellen nedenfor.

Det fremgår, at reduktionen var langt størst efter den initiale kørsel, mens den var relativ beskeden i 2015 og større i 2016. Forklaringen på 2016 er i al væsentlighed, at 2016 er første år, hvor overbygningsuddannelserne til erhvervsakademiuddannelserne – de såkaldte ”top-up” uddannelser kunne inddrages i beregningerne – før 2016 var uddannelserne for nye til at datagrundlaget var stabilt nok.

andre faktorer også spiller ind i det samlede optags størrelse. Udviklingen i det samlede optag skyldes mange faktorer, hvor indførelsen af den øgede brug af dimensionering af en af dem.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på grundlag af data fra Danmarks Statistik

Anm.: Stiplede linjer angiver tilgang i 2014 - året for implementering af dimensioneringsmodellen. Opgørelsen omfatter ikke øvrige korte og mellem lange videregående uddannelser under Uddannelses- og Forskningsministeriets ressort.

Den samlede tilgang til de videregående uddannelser er fra modellens implementering i 2014 til 2016 steget med ca. 4.000 studerende. Stigningen er især sket på kandidat- og professionsbacheloruddannelserne, mens der er sket små fald i tilgangen på hhv. 2 og 5 procent til de akademiske bacheloruddannelser og erhvervsakademiuddannelserne.

Seneste status

Ambitionen om at understøtte større match mellem uddannelsessystemets produktion og arbejdsmarkedets efterspørgsel fortsættes. Aktuelt er mindst to nye initiativer i gang med at finde sin form.

Det første går ud på at gennemføre den evaluering af den ledighedsbaserede dimensioneringsmodel, som blev aftalt ved modellens indførelse. Her skal ses på:

1. I hvilken grad dimensioneringsmodellen har understøttet ambitionen om at reducere optaget på uddannelser med overledighed til fordel for et højere optag på uddannelser med lav ledighed?
2. Hvilke erfaringer institutionerne har gjort sig i forbindelse med implementeringen af og opfølgning på dimensioneringen?
3. Hvilke effekter der har været af den tekniske udfordring af modellen, herunder modellens udgangspunkt i et nationalt arbejdsmarked samt brug af systematisk overledighed som parameter for fastlæggelse af dimensioneringen?

Derudover har regeringen foreslået en ny model for bevilningstilbageføring til de videregående uddannelsesinstitutioner. De centrale dele i regeringens forslag til ny bevillingsmodel er

indførelse af et grundtilskud, som er fast i en længere periode uafhængigt af uddannelsesaktiviteten, samt indførelse af et kvalitets- og resultattilskud. Aktivitetstilskuddet bliver som følge af etableringen af grundtilskud og kvalitets- og resultattilskud mindre.

Forslaget til ny bevillingsmodel øger gennem kvalitets- og resultattilskuddet incitamentet til at understøtte match og reducerer via indførelsen af grundtilskud og reduktion i den rent aktivitetsafhængige bevillings størrelse incitamentet til at søge kvantitet fremfor kvalitet og relevans.

LITTERATUR:

Akkrediteringsloven <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=151871>

Finansministeriet, 2016. Økonomisk analyse: Uddannelse og arbejdsmarked. https://www.fm.dk/~media/publikationer/imported/2016/uddannelse-og-arbejdsmarked/oeconomisk-analyse_uddannelse-og-arbejdsmarked.ashx

Johannesen Kurt, 2017 Uddannelsesdimensionering gennem 40 år (arbejdsrapport) <http://trendeduc.dk/referencer/uddannelsesdimensionering%20gennem%2040%20%C3%A5r.html>

Kandidatadgangsbekendtgørelsen <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=186472>

Produktivitetskommissionen, 2013. Uddannelse og innovation, analyserapport 4. http://produktivitetskommissionen.dk/media/162592/Analyserapport%204,%20Uddannelse%20og%20innovation_revideret.pdf

Uddannelses- og Forskningsministeriets hjemmeside om den ledighedsbaserede dimensioneringsmodel <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/videregaende-uddannelse/dimensionering>

Undervisningsministeriet, 2001. De unges vej gennem uddannelsessystemet. Uddannelsesprofiler 1980-98 - Statistiske analyser af uddannelserne 8-2001

Udvalget for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelser, 2014, "Nye veje, fremtidens videregående uddannelsessystem", 1. delrapport. <http://ufm.dk/publikationer/2014/nye-veje>

Universitetsloven <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=168797>

Vækstplan 2014 <https://www.fm.dk/nyheder/pressemeddelelser/2014/06/mere-end-90-initiativer-skal-traekke-danmark-helt-fri-af-krisen>